

**ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
Західнодонбаський інститут**

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

ПРОГРАМА

**нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
галузь знань: 0305 Економіка та підприємництво
напрямок підготовки: 6.030505 Управління персоналом та
економіка праці**

**Павлоград
2016**

Навчальна програма нормативної навчальної дисципліни «Політична економія» для студентів за галуззю знань 0305 Економіка та підприємництво, напрям підготовки: 6.030505 Управління персоналом та економіка праці, 2016 рік – с.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: д.е.н., професор Щетинін А.І.

Ухвалено на засіданні кафедри економіки та фінансів,
30 серпня 2016 р., протокол № 1

Затверджено Вченою радою Західнодонбаського інституту ПрАТ «ВНЗ
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

“20” вересня 2016 року, протокол № 1

МЕТА, ЗАВДАННЯ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Політична економія – базова дисципліна навчального плану підготовки молодших спеціалістів з економіки. Вона розпочинає цикл теоретико-економічних дисциплін, які закладають основи світогляду та професійної культури фахівців з економіки. Політична економія розкриває найбільш глибокі, основоположні відносини між людьми в кожній економічній системі, відкриває закони її розвитку, обґрунтовує базові економічні категорії, тому вона являється методологічною основою, фундаментом всіх інших економічних наук.

Метою вивчення дисципліни є формування системи знань, яка дає цілісне уявлення про закони та суттєві зв'язки в реальній економічній діяльності.

Завдання дисципліни:

- вивчення загальних основ економічного життя суспільства, закономірностей становлення та розвитку економічної системи і діалектики взаємозв'язку її структурних елементів;
- з'ясування механізму дії економічних законів і механізму їх використання людьми у господарській діяльності;
- визначення принципових рис соціально-економічних систем і напрямків їх еволюції;
- формування вільного володіння категоріальним апаратом, вміння застосовувати отримані теоретичні знання до аналізу конкретних економічних ситуацій;
- підвищення економічної та загальної культури фахівця з економіки.

Після завершення вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- загальні основи економічного життя суспільства;
- закономірності становлення та розвитку економічної системи і діалектики взаємозв'язку її структурних елементів;
- механізм дії економічних законів і механізм їх використання людьми у господарській діяльності;

уміти:

- визначати принципові риси соціально-економічних систем і напрямків їх еволюції;
- формувати вільне володіння категоріальним апаратом;
- застосовувати отримані теоретичні знання до аналізу конкретних економічних ситуацій.

Об'єктом вивчення є формування системи знань, яка дає цілісне уявлення про закони та суттєві зв'язки в реальній економічній діяльності.

Предметом вивчення є дослідження відносин між людьми в кожній економічній системі.

Зміст дисципліни розкривається в 14 темах:

Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.

Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція ціноутворення.

Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу.

Форми прибутку, процент і рента.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.

Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік.

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет і метод політичної економії

Виникнення та розвиток політичної економії. Категорії політичної економії. Економічні закони. Методи економічних досліджень. Функції політичної економії. Місце політичної економії в системі економічних наук.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці

Суспільне виробництво: його основні фактори та фази. Економічна система та її матеріальна основа. Суспільний поділ праці. Структура продуктивних сил. Технологічний спосіб виробництва. Суспільний спосіб виробництва.

Класифікація економічних систем. Формацийний та цивілізаційний підходи в економічному дослідженні.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси

Економічні потреби. Економічні інтереси. Економічний закон зростання потреб. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку

Економічна система та її матеріальна основа. Суспільний поділ праці. Структура продуктивних сил. Технологічний спосіб виробництва. Суспільний спосіб виробництва. Класифікація економічних систем. Формацийний та цивілізаційний підходи в економічному дослідженні.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші

Натуральна форма організації виробництва: сутність і риси натурального виробництва; домашня промисловість; історичне значення натурального господарства.

Товарна форма організації суспільного виробництва: виникнення товарного виробництва і його сутність; основні риси товарного виробництва; суб'єкти та об'єкти товарних відносин; товар і його властивості.

Вартість і ціна: альтернативні теорії: теорія трудової вартості; суб'єктивно-психологічна теорія вартості (цінності); неокласична теорія вартості. Загальний закон вартості.

Проста і розвинена форми товарного виробництва (фіксований виступ): проста форма товарного виробництва; розвинена (капіталістична) форма товарного виробництва; закони товарного виробництва.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата

Сутність капіталу. Стимули і механізм підприємницької діяльності.

Підприємництво, головні умови та принципи його здійснення.

Типи і форми підприємництва. Особливості підприємницької діяльності і функціонування капіталу в різних сферах економіки.

Сучасні форми та системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата та зв'язок із вартістю робочої сили. Проблеми зайнятості та безробіття у сучасних умовах. Особливості безробіття в Україні та інших країнах світу. Необхідність державного регулювання зайнятості.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток

Витрати виробництва, їх суть та види. Собівартість продукції. Прибуток як економічна категорія. Норма і маса прибутку. Конкуренція внутрішньогалузева і міжгалузева. Ціна виробництва. Середній прибуток та економічна рівновага.

Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення

Ринок як економічна категорія. Класифікація ринків. Функції ринку. Умови формування і розвитку. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага. Ринкова ціна. Ринкова інфраструктура.

Конкуренція, її суть, функції та форми. Роль конкуренції. Монополії: суть та форми. Закони конкуренції та антимонопольне законодавство.

Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин

Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин та його економічні функції. Доходи домогосподарства і їх розподіл. Витрати домогосподарства. На самостійне опрацювання виносяться такі питання: Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів. Поведінка споживача. Ефект заміни. Споживчий надлишок. Диференціація доходів населення. Крива Лоренца.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток

Підприємство – первинна ланка економіки. Функції та правові форми підприємства. Продукція підприємств та її економічні форми. Складові вартості новоствореної продукції. Основи теорії виробництва: виробнича функція. Взаємозв'язок структури витрат та виробництва продукції. Витрати виробництва: зовнішні, внутрішні, постійні і змінні витрати. Валові, середні і граничні витрати. Прибуток і його суть. Нормальний прибуток. Чистий прибуток. норма прибутку. Граничний та валовий дохід фірми в умовах чистої конкуренції. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу.

Форми прибутку, процент і рента

Функціонування капіталу у різних сферах економіки. Доходи підприємців. Бухгалтерський, економічний та нормальний прибуток. Доходи від власності. Рентні доходи. Позичковий процент.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми

Суспільне відтворення, його суть. Кругообіг продуктів та доходів, фактори змін у кругообігу: споживання, заощадження, інвестиції, дії держави, іноземних суб'єктів. Матеріальне виробництво і сфера послуг. Їх функції та взаємозв'язок. Національний продукт і його форми. Вартісна та матеріальна форма суспільного продукту. Валовий національний продукт. Валовий внутрішній продукт, чистий продукт. Національний дохід. Методи обчислення національного продукту. Система національних рахунків.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою

Економічний розвиток та його значення. Показники, способи вимірювання. Чинники економічного зростання. Науково-технічна революція. Зростання капіталоозброєності праці. Удосконалення виробничих та організаційно-економічних відносин. Фактори гальмування економічного зростання. Роль інвестицій в людський капітал. Роль держави в регулюванні економічного зростання. Економічний цикл та його фази. Причини циклічних коливань циклічні та структурні кризи. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції

Суть господарського механізму і його основні елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Необхідність і методи державного регулювання ринкової економіки. Економічні функції держави. Економічна політика держави. Становлення економічних функцій Української держави. Фінансово-кредитна система, її роль і регулюванні виробництва. Кредитна система, її механізм та функції. Центральні та комерційні банки. Цілі та інструменти кредитної політики держави. Фінанси та їх функції. Структура фінансової системи. Державний бюджет. Фінансова політика. Податки та їх види. Державне регулювання економічного відтворення. Макроекономічна рівновага. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Проблеми економічної рівноваги в Україні. Інфляція та безробіття та їх регулювання.

Тема 15. Сучасні економічні системи. Особливості розвитку перехідних економік

Економічна система сучасного капіталізму. Державна власність та державний контроль в економічній системі регульованого капіталізму. Макроекономічне регулювання та роль ринкових регуляторів у змішаній економіці. Економічна система соціалізму. Державна власність на засоби виробництва. Адміністративно-командна система управління економікою. Директивне планування. Планові ціни. Проблеми економічної рівноваги. Дефіцит. Принципи формування доходів. Суспільні фонди споживання. Загальна криза і розпад світової системи державного соціалізму. Закономірності й особливості розвитку перехідних економік, зміст перехідної економіки: загальне і особливе. Становлення різних форм власності. Приватизація і роздержавлення власності. Становлення ринкового та державного механізмів регулювання економіки. Сутність перехідної економіки України.

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Загальні риси світового господарства. Світові економічні зв'язки та їх розвиток. Міжнародний поділ праці і спеціалізація виробництва. Ступені генезису й об'єктивні основи розвитку світового господарства. Структура і суперечності розвитку сучасного світового господарства. Специфіка міжнародних економічних відносин та їх основні форми. Міжнародна торгівля та її економічні основи. Принципи порівняльної переваги. Протекціонізм і вільна торгівля. Україна в системі міжнародної торгівлі. Міжнародні валютні відносини та їх роль у світогосподарських зв'язках. Валютні курси та механізм їх регулювання. Міжнародний рух капіталів та робочої сили. Економічна інтеграція.

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

Сутність глобальних проблем сучасності (економічних, продовольчих, сировинних, енергетичних, міжнародного тероризму) та причин їх виникнення. Основні шляхи розв'язання глобальних проблем. Роль діяльності міжнародних та громадських організацій у розв'язанні глобальних проблем. Питання поліпшення економічної та паливно-енергетичної ситуації в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Ходжаян А.О. Політична економія: Навчально-методичний посібник. - К.: Кондор, 2009
2. Федоренко В.Г. Політична економія: Підручник. - К.: Алерта, 2015
3. Щетинін А.І. Політична економія: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2010

Додаткова література

1. Старостенко Г.Г. Політична економія : Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2006
2. За ред. О.С. Степури. Політична економія : Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2006

Періодичні видання

1. Актуальні проблеми економіки
2. Економіка України
3. Економіст

Рекомендовані Інтернет-ресурси

1. Цифровий репозиторій ХНАМГ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>
2. <http://www.bank.gov.ua>
3. <http://www.kmu.gov.ua>
4. <http://www.me.gov.ua>
5. <http://www.minfin.gov.ua>
6. <http://www.ssmsc.gov.ua>
7. <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. <http://www.worldbank.org.ru>